

Terrortámadás a Gecsemáné kertben?

Mihály János¹

Absztrakt:

A Passió Narratívában az evangélisták leírják egy nagyon rövid történetet egy fegyveres támadásról. Kutatásomban megpróbálom bebizonyítani, hogy valójában itt egy terrorista támadás történt. A terrorista egy szélsőséges vallási csoporthoz tartozott, akiket Szikáriusoknak neveztek. Új stratégiájuk újdonság és addigi példa nélküli volt és nagyon hatékony volt. Tanulnunk kell a múltból, mert a történelem mindig ismétli önmagát.

Kulcsszavak: terrorizmus, szikáriusok, történelem, történetkritikai módszer

Abstract:

The Evangelists describe in the Passion Narrative a very short story about an armed attack. In my paper I'm trying to prove that in fact it could be a terrorist attack. The terrorist belonged to an extreme religious group called „Sicarii”. Their new strategy was distinctive, unprecedented and very effective. We have to learn from the past, because the history always repeats itself.

Keywords: terrorism, Sicarii, history, historical-criticism method

¹ Evangélikus Hittudományi Egyetem, HDI doktorandusz, ORCID azonosító: 0000-0001-7763-0797

Bevezetés

A marylandi egyetem által üzemeltetett oldal 170.000 terrortámadásról vezet adatbázist 1970-ig visszamenőleg.² Természetesen a terrorizmus nem 50 éves, hanem évezredek óta jelen van a világban. Munkámban egy 2000 évvel ezelőtti lejegyzett esetről számolok be, amivel bővíteni lehetne az adatbázist. Sok hasznos tanulságot lehet levonni a közel-keleti terrorizmus akkor kialakult formájáról, hiszen „*nincs új a nap alatt*”.³

Szikárius terrorizmus

Jospehus Flavius az első századi palesztinai zsidók között 4 filozófiai irányzatról számolt be: a farizeusokról, a szadduceusokról, az esszéneusokról és a zelótákról. Az utóbbi csoportról azt írja Flavius, hogy „*szabadság iránti szenvedélyük csaknem legyőzhetetlen, mert meg vannak győződve arról, hogy Isten a vezetőjük*!”. Ezen szekta legszélsőségesebb formációja a szikáriusok voltak. Nevüket a ruhájuk alatt hordott kis törőről (latinul: sica) kapták, amit ruhájuk alatt elrejtve hordtak. Avatatlan igazságosztóként a Jeruzsálemben ünnepekkor összegyülekezett tömegben leszúrták a római hivatalnokokkal együttműködő közismert embereket, majd kihasználva a riadalmat eltűntek.⁴ Zeitlin szerint a szikárius csoportot teljesen elkülönítve kell kezelni a zelótáktól, valamint a két irányzat egymás iránti ellenségeskedéséről is beszámol.⁵ Smith Harvard Theological Reviewban megjelent publikációja óta általánosan elfogadott, hogy a zelóta és szikárius megnevezések ugyanazon zéloszi (Isten iránti fanatikus rajongás) doktrína jellemzői.

Tagjaik az értelmiség köréből kerültek ki, igazi vallási fanatikusok voltak, akik meg voltak győződve, hogy a megszálló rómaiakkal semmilyen módon nem lehet lepaktálni.⁶

Ellenállási cselekvésformáik azonban nem a megszokott sémát követték. Nem a megszállók ellen irányultak a támadásaik, hanem a rómaiakkal kollaboráló zsidó elit ellen.

Terrortevékenységük három módon manifesztálódott:

1. Szimbolikus jellegű orgyilkosságok, testi sértések.

² <http://www.start.umd.edu/gtd/> (Letöltve: 2017.10.14.)

³ Prédikátor könyve 1,9b.

⁴ Ferguson, Everet: A kereszténység bölcsője. Budapest: Osiris, 1999. p. 347.

⁵ Zeitlin, Solomon. "Zealots and Sicarii." In: *Journal of Biblical Literature*, 1962. 81.sz. köt. 4.sz. p. 395.

⁶ Horsley, Richard A.: *Bandits, Prophets & Messiahs: Popular Movements in the Time of Jesus*. Harrisburg: Trinity Press International, 1999. p. 204.

2. A megszállásból meggazdagodott, elnyomó hatalommal együttműködő arisztokrácia vagyontárgyainak megsemmisítése, elrablása.
3. A fenti körhöz tartozó személyek elrablása, váltságdíjért, vagy fogságban lévő társaik elengedéséért cserébe.⁷

Jézus egyik tanítványa Simon ezen csoporthoz tartozhatott Jézus követése előtt, mivel Lukács feljegyezi róla, hogy ő: „Simon, akit zélótának neveznek (Σίμωνα τὸν καλούμενον ζηλωτήν)”.⁸

A szikáriusok név szerint is meg vannak nevezve az Apostolok Cselekedeteinek a könyvében. A csoportról Pál passió történének kezdetén, elfogását követően került rögzítésre. A római ezredes ezt kérdezi Páltól: „Hát nem te vagy az az egyiptomi, aki néhány nappal ezelőtt fellázította és a pusztába vezette a szikáriusok négyezer emberét?”⁹

Hipotézis állítás, munkamódszer

Hipotézisem szerint a keresztény kanonikus iratok is rejtenek - a szikárius terrortámadások első csoportjába tartozó szimbolikus jellegű merénylet - egy ilyen történést. Tanulmányom forrása az Újszövetség¹⁰ legrövidebb örömhíre, Márk evangéliuma. A történet elemzését történetkritikai módszerrel hajtom végre.

Történetkritikai elemzés

Esettanulmányunk kiindulópontja a következő:

Márk ev.: 14,47: *Egy valaki¹¹ az ott állók közül kirántotta a kardját, lecsapott a főpap szolgájára, és levágta a fülét.*

A fenti igevers a passiótörténet elfogási jelenetének egyik nagyon érdekes mozzanatát írja le. Jézus elfogására kiküldött egység egyik tagja a művelet során jelentős sérülést szenvedett, füle megcsonkításra került. A szűrő, vágó eszközzel elkövetett 8 napon túl gyógyuló testi sértés elkövetésének leírás megtalálható a másik három evangéliumban is.

⁷ Uo. p. 205.

⁸ Lk 6,15.

⁹ Apcsel 21,38.

¹⁰ Az Újszövetség magyar nyelvű forrásainál a Magyar Bibliatársulat Revidiált Újfordítású szövegét használok fel, a Biblia könyvek általános rövidítésével. A görög nyelvű Újszövetség forrásom a Deutsche Bibelgesellschaft gondozásában megjelent Nestle-Aland 28. kiadású gyűjteménye (továbbiakban: NA28).

¹¹ A valaki (τις) szó nem szerepel) a Sinai, Alexandirai és Regius kódexekben NA28 p. 166.

A csonkítás Máté-Lukács-János szerint		
<p>Máté ev. 26 ⁵¹Egy pedig azok közül, akik Jézussal voltak, kardjához kapott, kirántotta, lecsapott a főpap szolgájára, és levágta a fülét. ⁵²Ekkor így szólt hozzá Jézus: „Tedd vissza kardodat a helyére, mert akik kardot fognak, kard által vesznek el. ⁵³Vagy azt gondolod, hogy nem kérhetném meg Atyámat, hogy adjon mellém most tizenkét sereg angyalnál is többet? ⁵⁴De miképpen teljesednének be akkor az Írások, hogy ennek így kell történnie?”</p>	<p>Lukács ev. 22 ⁴⁹Amikor a körülötte levők látták, hogy mi készül, megkérdezték: „Uram, odavágjunk a karddal?” ⁵⁰Egyikük oda is csapott a főpap szolgájára, és levágta a jobb fülét. ⁵¹Jézus azonban megszólalt, és ezt mondta nekik: „Hagyjátok abba!” És megérintve a fülét, meggyógyította őt.</p>	<p>János ev. 18 ⁷Ekkor újra megkérdezte tőlük: „Kit kerestek?” Ők ismét ezt felelték: „A názáreti Jézust.” ⁸Jézus így szólt: „Megmondtam nektek, hogy én vagyok: ha tehát engem kerestek, engedjétek ezeket elmenni!” ⁹Így kellett beteljesednie annak az ígének, amelyet mondott: „Azok közül, akiket nekem adtál, nem hagytam elveszni senkit.” ¹⁰Simon Péternél volt egy kard, azt kihúzta, lecsapott a főpap szolgájára, és levágta a jobb fülét: a szolga neve pedig Málkus volt. ¹¹Erre Jézus így szólt Péterhez: „Tedd hüvelyébe a kardodat! Vajon nem kell kiinnom azt a poharat, amelyet az Atya adott nekem?” ¹²A katonai csapat, az ezredes és a zsidók templomszolgái ekkor elfogták Jézust és megkötözték.</p>

Kümmel szerint, csak akkor valósulhat meg az újszövetségi írásmagyarázat tudományos szemlélete, ha vizsgálódásunk során a dogmatikai és hitvallási iratoktól függetlenül tudjuk magunkat.¹²

¹² Kümmel, Werner Georg: The New Testament: The History of the Investigations of Its Problems. New York: Abingdon Press, 1972. p. 13.

A négy elbeszélés narratív elemeit összehasonlítva, a közös pontban “csak egy fül és más semmi”, azaz a főpap szolgájának levágott füle marad. Minden más dologgal kapcsolatban jelentős eltérések vannak. A fülvágás időpontjában Máténál és Márknál Jézus már korlátozva volt személyi szabadságában. Lukácsnál az elfogás előtti pillanatban történt a csonkítás. Jánosnál a megkötözés előtt történt az incidens. A csonkítást végző személy megnevezésével kapcsolatban is ellentmondásos információkat kapunk. Márk szerint egy valaki az ott állók közül (47a), Máté szerint egy pedig azok közül, aki Jézussal volt (51b), Lukács úgy fogalmaz, hogy a körülötte lévők közül egyikük oda is csapott (49-50a). A vizsgált igeszakasz narratívájában Lukácsnál egy terápia történet is beékelődik: Jézus meggyógyítja a megsérült embert. Jánosnál egyértelműen meg van nevezve az elkövető, azaz Simon Péter. A modern újszövetségkutatásban konszenzus van azzal kapcsolatban, hogy Márk evangéliuma keletkezett a legkorábban.¹³ Lukács és Máté felhasználta a márkista anyagot, saját forrásanyaggal és egy közös Logion forrással (Quelle) kiegészítve.¹⁴ Az evangéliumok történetkritikai vizsgálatának két úttörője Strauss és Bauer szerint a Jánosi narratíváknak nincs historikus forrásértéke, sokkal inkább egy mitikus koncepció eredménye.¹⁵ A lukácsi gyógyítási aktus historicitását is megkérdőjelezik a kutatók, azt egy sajátos írói betoldásnak tekintik.¹⁶ Brown még azt is hozzáteszi, hogy az evangélisták nem szemtanúk voltak és az is lehetséges, hogy soha nem jártak Jeruzsálemben.¹⁷

A felületes olvasás, valamint a Jézus filmek rendezői, az elfogási jelenetről készült vizuális alkotások képi üzenete arra készítetnek bennünket, hogy az eseményt egy flashmobszerű kirohanásnak fogjuk fel, azonban bizonyos jelek cáfolják ezt. Ahhoz, hogy megértsük az esemény teológiai jelentőségét:

- Profilt kell alkotnunk az elkövetőről.
- Meg kell vizsgálni, hogy ki a megtámadott személy, milyen szerepet töltött be a zsidó társadalomban.
- A sérült testtájékkal kapcsolatban pontosabb diagnózist kell felállítani.
- Meg kell vizsgálni, hogy történtek-e ezen jelenethez hasonló cselekmények az antik világban, illetve az inkriminált időszakban, Palesztinában.

¹³ Balla Péter: Az újszövetségi iratok története. Budapest: Károli Egyetemi Kiadó, 2008. p. 137.

¹⁴ Uo. pp. 107–122.

¹⁵ Bolyki János: „Igaz tanúvallomás”: Kommentár János evangéliumához Budapest: Osiris Kiadó, 2001. p. 310.

¹⁶ Brown, Raymond: The Death of The Messiah. New York: Doubleday, 1999. p. 281.

¹⁷ Uo. p. 5.

Az elkövető személye János evangéliumán kívül nincs megnevezve, nem azonosított.¹⁸ Theissen szerint az evangéliumokban rejlő névtelenség – protektív anonimitás – a tanítványok testi védelme miatt volt szükséges.¹⁹ A protektív anonimitás valójában jelen van az evangéliumban, azonban meglátásom szerint az itt megjelenő névtelenséggel kapcsolatban nem erről van szó. Pümkösd után a tanítványok - és maga Péter is - már nem féltek a hatósági megtorlásoktól,²⁰ István kivégzése után az lett a közzelfogás, hogy a mártír a halál megtiszteltetés, mivel a halál pillanatában betekintést nyer a mártír mennyország örökkévalóságába.²¹

Lehet, hogy azért nem került megnevezésre a szinoptikus evangéliumokban az elkövető személy, mert az írók nem is tudták, hogy ki volt?

Az elkövetőnél egy vágófegyver volt, amit magabiztosan használt a legnagyobb zűrzavarban is. Az evangélium írója egy hétköznapi zsidó volt, aki nem biztos, hogy pontos megnevezést tud adni az elkövetés eszközével kapcsolatban. Ez a jelenség most is megfigyelhető. Egy fegyveres bankrablás avatlatlan szemtanúja nem tud magától pontos beazonosítást adni a lőfegyver kaliberére, töltőmechanizmusára, gyártmányára. Talán Márknak is minden vágóeszköz, ami nagyobb egy késnél, az már kard volt. Ne feledjük, hogy Márk nem rendőri jelentést készített, hanem hitéleti művet jegyzett le. Gnilka Dalman művére hivatkozva megemlíti, hogy a zsidók nagy ünnepekkor maguknál hordták fegyverüket²². Brown a konkrét elfogási jelenetre nézve ezt cáfolja.²³ Véleménye szerint a Sabbath szabályok miatt egy kegyes, vallásos zsidónak tilos volt fegyvert használnia. Ezt erősíti meg a 48. vers is, mivel Jézus számon kéri a felfegyverkezett támadókat: „Úgy vonultatok ki ellenem, mint valami rabló ellen, kardokkal és botokkal, hogy elfogjatok”. Jézus tanítványának fegyveres agressziója esetén, az intellektus az ő irányába is elhangzott volna. Makabbeus könyvéből és Josephustól megtudhatjuk, hogy a lázadó esszéneusok, illetve az aktív erőszakos ellenállásra képes zsidók Sabbathkor is hordtak maguknál fegyvert.²⁴ A mai bírósági jogrendszerünkben az ítélethozatalkor sokat nyom latba az előadott esemény életszerűsége.²⁵ Életszerűtlen az, hogy a személyi szabadságában korlátozott személy kiszabadítására irányuló ellentámadás nem a kísézőőrekre, hanem egy másik ott lévő

¹⁸ Történetkritikai metodológiám miatt nem tudom figyelembe venni ezt a tényt.

¹⁹ Theissen, Gerd: *The Gospels in Context: Social and Political History in the Synoptic Tradition*. Edingburgh: T & T Clark, 1992. p. 186.

²⁰ Vö. Apcsel 2,14.;4,13–22.

²¹ Vö. Apcsel 7,55.

²² Gnilka, Joachim: Márk. Szeged, Agapé Kft. 2000. p. 810.

²³ Brown 1999. pp. 268–269.

²⁴ 1Makk2,34–36,41; Jos. Ant. 13.1.3.

²⁵ Aladits Beáta-Bencze Máttyás: A bírói érvelés problémái és az ártatlanság vélelmének érvényesülése a bírói gyakorlatban. In: *Jogelméleti Szemle*, 2012, 1.sz. pp. 13–16.

külsős személyre irányul. Véleményem szerint, ha itt szabadító támadásról, vagy érzelmi kitörésből, erős felindulásból elkövetett vagdalkozás történt volna, akkor más jellegű sérülések keletkeztek volna. Pontosabban fogalmazva, biztosan halál történt volna. Ezt támasztja alá a fegyverhasználatra használt görög szavak is $\pi\alpha\acute{\iota}\omega$,²⁶ $\acute{\alpha}\phi\alpha\iota\rho\acute{\epsilon}\omega$.²⁷

A sérült testtájék testtájék vonatkozásában tisztázni kell, hogy pontosan a fül melyik része szerepel az eredeti szövegben. Tudniillik a egy egész fülkagyló és a fülcimpa levágása más technikát igényel. Egy fülcimpát nem lehet véletlenül, érzelmi felindulásból levágni. A vizsgált textusban az $\acute{\omega}\tau\acute{\alpha}\rho\iota\omicron\nu$ ²⁸ (fülcimpa)²⁹ szó szerepel. 34 alkalommal van az Újszövetségben a fül nevesítve, mint testrész és mindegyik esetben az $\omicron\upsilon\check{\varsigma}$ ³⁰ kifejezés szerepel, amíg az $\acute{\omega}\tau\acute{\alpha}\rho\iota\omicron\nu$ ³¹ kifejezés csak a fülcsonkításnál jelenetnek terminus technicusus. Szövegkritikai szempontból megállapítható, hogy néhány³² kódex és szöveggyűjtő³³ a $\omega\tau\iota\omicron\nu$ ³⁴ szóval jelöli meg a sérült testrészt.

Az ókorban történetében találkozunk még szándékos fülcsonkításokkal. Két brit fiatal régész a múlt század fordulóján Tebtunisban talált papiruszai közül 1934-ben adott közre egy publikációt Michael Rostovtzeff.³⁵ A 793-es jelzésű papirusz beszámol egy trák lovassági parancsnok, Hesiodos és egy sivatagi őr Dorion konfliktusáról. A papirusz szerint Hesiodosz levágta Dorion jobb fülét, megszegyenítette, de életét nem oltotta ki.³⁶ Hérodotosz leírja, hogy Kürosz

²⁶ Bauer, Walter: A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature. Chicago: University of Chicago Press, 2000. p. 2874.

²⁷ Uo. p. 710.

²⁸ Az $\acute{\omega}\tau\acute{\alpha}\rho\iota\omicron\nu$ szó az $\omicron\upsilon\check{\varsigma}$ (fül) szó kettős kicsinyítőképzős alakja: fülecskét, illetve fülcimpát jelent. Jézus korában már a hellenisztikus görög nyelvben a fül szinonima szavaként is szerepelt, de sokkal inkább jelentett fülcimpát, mint a teljes fülkagylót. Az alábbi igeversekben is $\omicron\upsilon\check{\varsigma}$ (fül) a fordítás: Máté 10,27., Máté 11,15, Máté 13,9, Máté 13,15, Máté 13,16, Máté 13,43, Márk 4,9, Márk 4,23, Márk 7,33, Márk 8,18, Luk 1,44, Luk 4,21, Luk 8,8, Luk 9,44, Luk 12,3, Luk 14,35, Luk 22,50, Apcs 7,51, Apcs 7,57, Apcs 11,22, Apcs 28,27, Róm 11,8., 1Kor 2,9, 1Kor 12,16, Jak 5,4, 1Pét 3,12, Jel 2,7, Jel 2,11, Jel 2,17, Jel 2,29, Jel 3,6, Jel 3,13, Jel 3,22, Jel 13,9).

²⁹ Brown, Raymond E., Joseph A. Fitzmyer, Roland E. Murphy. The New Jerome Biblical Commentary. London: Burns & Oates, 2007. p. 626.

³⁰ Bauer, 2010. p. 210.

³¹ Bauer, 2010. p. 740.

³² Meg kell jegyezni, hogy az újszövetség több mint 5000 szöveggyűjtővel rendelkezik.

³³ A C K L N W Γ Δ Θ f¹³ 28. 565. 579. 700. 892. 1241. 1424. 2542 m sy^h NA 28. p. 166.

³⁴ a szó jelentése fülkagyló, de a vizsgált időszakban már gyakran használták az $\omicron\upsilon\check{\varsigma}$ kifejezéssel ekvivalens módon: Bauer. 2000.p. 4162.

³⁵ <http://www.papyri.info/hgv/5379> (Letöltve:2017.09.30)

³⁶ [Ἡσιόδου Διῶ]ύμ[ο]υ (ἐκατοντάρουρον) ὄντα πρὸς τῆι θύραι, καὶ ἀηδίας γενομένης

király, Kambüszész fia uralkodása alatt megszegyenyítésből levágatta a híres mágus, Smerdis jobb fülét.³⁷ Tacitus Évkönyvében lejegyzí azt, hogy milyen gyalázat egy római polgárnak levágott füllel élni.³⁸ A három történelmi emlék közös jellemzője a szándékosan megcsonkított fül. A csonkítás egyik esetben sem az illető személy (egy feltörekvő katona, egy uralkodást megzavaró mágus, egy ellenfél) megölésére, hanem úgymond a diszkvalifikálására, megszegyenyítésére irányult.

De ki volt a mi sérültünk? Az evangéliumokban szereplő δοῦλος³⁹ szó literálisan rabszolgát jelent, azonban nagy tévedés lenne azt gondolni, hogy itt a Főpap házi rabszolgájáról lenne szó. A hellenisztikus jelentéssel ellentétben a Közel Keleten magas rangú királyi, vallási vezetőkre is használták ezt a kifejezést.⁴⁰ Viviano hipotézise szerint az itt megnevezett személy nem más, mint a papok prefeketusa, a főpap helyettese a segan, aki mindig a Főpap jobbján látta el a szolgálatát.⁴¹ Ő felelt a templom napi igazgatásáért, az áldozatok bemutatásáért. Nem állhatott be valaki addig a főpapi szolgálatba, mielőtt nem töltötte be ezt a beosztást.⁴² Ez az ember a görög-római világ legjövödelmezőbb üzleti vállalkozásának volt az operatív irányítója. A templomi banki tevékenységének bevezetésével, a templomi adóztatási rendszerének, az áldozati állatok, ételek árusításának, felvásárlásának monopol helyzetének kialakításával egy jól működő biznisszegyház került kialakítása, amely sem a zelótáknak, sem Jézusnak nem tetszett.⁴³

A maradandó sérülést szenvedett személy gyakorlatilag a templomot, a jelenlegi templomi áldozati rendszert, annak zavartalan működését testesítette meg. Ha Ő nincs, vagy valami gond van vele, akkor a templomi szolgálat, illetve a főpapi utódlás is kérdéses lesz. A Tóra egyértelmű szabályozást ad ezzel kapcsolatban: „4Mózes 21,16-23:

πρὸς αση . [.] ετο ὁ Δωρίων τῆς Ἡσιόδου τοῦ προγεγραμμένου ρίνος καὶ τοῦ χεῖλος(*) ε . . . εν λεμ ρα . . ναι αὐτοῦ τὸν μυκτῆρα [Traces ca. 18 characters]/ Traces ca. 40 characters

[ε εν] \ καὶ ὁ Ἡσιόδος/ [. . . . ψ] τον(*) Δωρίωνος δεξιὸν ὠτα(*) εἰς τέλος ἐξέτεμεν. \ . [.] . . συνάγειν ὁ Πιετῆς εἰς ὃν οἶμα [. . . .]/ καὶ τον(*) παρὰ Ἡσιόδου δεδομένον ἡμῖν προσάγγελμα περὶ τούτων

³⁷<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.01.0125%3Abook%3D3%3Achapter%3D69%3Asection%3D5> (Letöltve: 2017.10.04)

³⁸<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.02.0077%3Abook%3D12%3Achapter3> (Letöltve:2017.10.04)

³⁹ Bauer 2010. p. 1095.

⁴⁰ 2Sam 14,19

⁴¹ Viviano, Benedict: The High Priest's servant's ear - Mark 14:47 In: Revue Biblique, 1998. 96.köt. 1.sz.,p. 74.

⁴² Sigalit Ben-Zion: A Roadmaps to the heavens an anthropological study of hegemony among priests sages and laymen. Brighton: Academic Studies, 2009. pp. 66–67.

⁴³ Page, Nick: A leghosszabb hét. Budapest: Kelly Kiadó, 2010. pp. 75–127.

16Azután így beszélt Mózeshez az ÚR: 17Így szólj Áronhoz: Ha lesz valaki utódaid közül a későbbi nemzedékekben, akinek testi fogyatkozása lesz, az ne mutassa be áldozatul Istenének a kenyerét. 18Nem mutathatja be az, akinek testi fogyatkozása van, tehát aki vak, sánta, nyúlszájú, vagy törött végtagú; 19se törött lábú, se törött kezű ember; 20vagy aki púpos vagy vézna, vagy hályogos szemű, viszketeges vagy sömörös vagy sérves. 21Áron pap utódai közül az, akinek testi fogyatkozása van, nem mehet oda tűzáldozatot bemutatni az ÚRnak. Mivel testi fogyatkozása van, nem mehet oda, hogy bemutassa Istenének a kenyerét. 22Istenének a kenyeréből, az igen szentből és a szentből egyaránt ehet. 23De a kárpithoz nem mehet be, és az oltárhoz nem közeledhet, mert testi fogyatkozása van. Ne gyalázza meg szent helyemet. Én, az ÚR, vagyok a megszentelőjük.”

Ugyanez igaz volt az áldozati állatra is, amelynek szintén tökéletesnek kellett lennie. A LXX-ban a 18. vers utolsó szava az ὠτότμητος (Lev 21,18 LXX), amelynek jelentése levágott fülű. Josephus beszámol arról, hogy II. Hyrkanos fülét is pont ebből a célból csonkították meg:

„...Mivel még attól is félt, hogy a nép megint trónra akarja majd ültetni Hyrkanost, akit a parthusok őriztek, levágatta ennek a füleit (ἐπιτέμνει αὐτοῦ τὰ ὠτα), hogy csonkasága miatt többé ne tölthesse be a főpapi méltóságot, mert a törvény szerint csak hibátlan testűek lehetnek a főpapok.”

Jézus halála és feltámadását követően és a templom lerombolása között (kb. 40-65) történt egy nagyon híres esemény. A tannaita bölcs Johannan ben Zakkai egy meg nem nevezett saducceus főpapot, az ő tisztátalansága miatt diszkvalifikált a szolgálatból, azaz az esti nagy áldozatbemutatás előtt, a rituális tisztulást követően lemetszette a fülét. A szolgálatra alkalmatlanná vált főpap bosszút esküdött, de három nap múlva meghalt.⁴⁴

Összefoglalva az eddigieket. A templomi uralkodó réteget működését erőteljesen kritizáló, a nép körében szimpatikus csodatevő Rabbi kíséretéhez csatlakozik egy személy,⁴⁵ akinél van egy éles vágófegyver. A názáreti ács elfogására kivézenyelt műveleti csapatban jelen volt a Főpap szolgálja, a Templomi élet vezérigazgatója, aki elégtételt vehetett a hét elején történt megalázó esemény miatt, hogy az arcátlan galileai felborította a Templomban a pénzváltók asztalát, kiúzta az árusokat, valamint őket rablókhoz hasonlította.⁴⁶ Ismeretlen személyünk kihasználva a zűrzavart fegyverével precízen levágta a főember fülcimpáját. Nem az élet kioltása volt a célja, nem gyilkolni akart. Terrortámadásával egy örökké megmaradó jellel diszkvalifikálta pozíciójából az arisztokratát. A támadás szimbo-

⁴⁴ Toszefta Para 3:8: https://www.sefaria.org/Tosefta_Parah.4?lang=bi (Letöltve: 2017.10.12)

⁴⁵ Ez nem volt szokatlan jelenség abban az időben, hogy egy csodatevő Rabbit, filozófust többen kísértek vándorútján és ott voltak a környezetében.

⁴⁶ Mk 11,15–16

likus jellegének lehetséges voltát elismeri Brown,⁴⁷ valamint támogatja Viviano, Taylor és Lohmeyer⁴⁸ is. Pál apostol bűnvádi eljárása előtti elfogás jelentnél megjelennek a szikáriusok a textusban.⁴⁹ Az evangéliumok és az Apostolok Cselekedetei narratívái sok helyen tükörképei egymásnak. Lehetséges, hogy a Gecsemáné kertben meg nem nevezett szikárius, a Páli passió narratívá előtükörképe?

Nem volt alaptalan a római ezredes kérdése. A Jézushoz tartozó tanítványi kör nem volt mentes a szélsőségektől. Lukács beszámol arról, hogy Jeruzsálemben menet, amikor az egyik szamaritánus faluba bementek és nem kaptak szállást. Jakab és János azt mondta Jézusnak: Uram, akarod-e, hogy ezt mondjuk: Szálljon le tűz az égből, és égesse meg őket!?”⁵⁰ A szamaritánusok Jahve tiszteletét más formában képzelték el és valószínűsítették meg, mint a zsidók. Úgy is mondhatnánk, hogy bűnük csak annyi volt, hogy másképpen gondolkoztak. Ha nem lett volna Jézus kontrollja az új mozgalom nevében tragédiák történhetek volna. Az első tanítványi kör sem volt mentes a gazdasági visszaélésektől. A karizmatikus vándorprédikátor és a hozzá tartozó kisebb csoport főfoglalkozását otthagya Palesztinát bejárva hirdették az Isten Országának az eljövételét. Megélhetésüket úgy tűnik a velük szimpatizáló módosabb asszonyok biztosították.⁵¹ Ennek a pénznek a kezelését végezte Júdás, aki sikkasztott ebből a pénzüsszegeből.⁵²

Véggövetkeztetés, összefoglaló

Szekunder kutatásom alapján:

- Jézus-csoportokhoz könnyen csatlakoztak szélsőséges gondolkozású személyek,
- a szélsőséges zelóták, szikáriusok terrortámadása nem az elnyomókra irányult, hanem a kollaboráns, vezető elemekre,
- a terrortámadásuk egyik típusa a szimbolikus jellegű abúzusok voltak, szakszóval élve „*tettek általi propagandát*” hajtottak végre,
- a márki vers történetkritikai elemzése azt az eredményt hozta, hogy az elkövető személyéről historikus tényként nem tudunk semmit, azonban a sérült testrész nagy valószínűséggel egy fülcimpa lehetett,
- a történetkritikai elemzés másik eredménye az volt, hogy a sérült személyről megtudtuk, hogy a zsidó vallási élet egyik legbefolyásosabb embere volt,

⁴⁷ Brown. 1999. p. 274.

⁴⁸ Viviano. 1998. p. 77.

⁴⁹ Apcsel 21,38

⁵⁰ Luk 9,54

⁵¹ Luk 8,1-3

⁵² Ján12,6

- az összegyűjtött példák szintént azt mutatták be, hogy a vizsgált támadás nem az élet kioltására, hanem a csonkításra irányulhatott.

Az információgazdálkodásból beszerzett adatok, valamint az életszerűség alapján jutottam arra lehetséges következtetésre, hogy Márk evangélium passió narratívájában egy szikárius terrortámadás történhetett.

A szélsőséges csoport figyelmét felkelthette Jézus templomi performansa. A szélesebb tanítványi körhöz csatlakozva az ügynök beépült, megfigyelt. Nagycsü-törtökön egy olyan lehetőség adódott neki, amit mindenképpen ki kellett használnia. Az elnyomó hatalommal anyagi haszonszerzés végett kollaboráló rendszer főjelképét meggyalázhatta meg. A csonkítás jelképes üzenete egyértelmű volt mindenki számára.

A szikárius csoport tevékenysége a lakosság körében megfélemlítést okozott, hivatalos eljárásban résztvevő személy ellen fizikai erőszakot alkalmazott. Mai jogrendszerünk szerint ez a tevékenység az el nem évülő terrorcselekmény kategóriájába tartozik.⁵³

Az újszövetségi hermeneutika nagy kérdésfeltevése az, hogy egy adott textus akkor és ott mit jelentett és ugyanaz a történet itt és most milyen üzenetet hordoz. A fenti történet üzenete „itt és most”, hogy a vallási fanatizmus káros. Két szélsősége⁵⁴ a bizniszgyházak kialakulása és a vallási meggyőződésből fakadó önkényes igazságosztás.

Az új vallási csoportokhoz könnyen csatlakozhatnak olyan terroristák,⁵⁵ akik megfigyelnek, a megfelelő helyen és időben aktiválják magukat.

Van jogalapja és értelme az új egyházügyi törvényben megjelenő egyházi elismerés folyamatába beépített nemzetbiztonsági kockázatelemzésnek⁵⁶, ha nem szeretnénk tűzzel pusztító „prófétákat”, a jóindulatú emberek pénzéből megdagadó személyeket, vallási köntösben megjelenő erőszakszervezeteket támogatni. Valójában nincs új a nap alatt és egy 2000 éves poros történet is lehet számkunkra aktuális, ha interdiszciplináris módon közelítünk hozzá.

Felhasznált irodalom:

- A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. Évi C. törvény
- a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény

⁵³ Vö. Btk.33 §(2) bek e), 314.§.

⁵⁴ Főpapi uralkodó arisztokrácia vs. középosztály.

⁵⁵ A vándorló karizmatikus Rabbi és köre.

⁵⁶ A lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény, 14. § e).

- Aladits Beáta-Bencze Mátyás: A bírói érvelés problémái és az ártatlanság vélelmének érvényesülése a bírói gyakorlatban. In: Jogelméleti Szemle, 2012, 1.sz.
- Balla Péter: Az újszövetségi iratok története. Budapest: Károli Egyetemi Kiadó, 2008.
- Bauer, Walter: A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature. Chicago: University of Chicago Press, 2000.
- Bolyki János: „Igaz tanúvallomás”: Kommentár János evangéliumához Budapest: Osiris Kiadó, 2001.
- Brown, Raymond: The Death of The Messiah. New York: Doubleday, 1999.
- Brown, Raymond E., Joseph A. Fitzmyer, Roland E. Murphy. The New Jerome Biblical Commentary. London: Burns & Oates, 2007
- Ferguson, Everet: A kereszténység bölcsője. Budapest: Osiris, 1999.
- Flavius, Josephus: A zsidók története. Budapest: Európa kiadó, 1980.
- Horsley, Richard A.: Bandits, Prophets & Messiahs: Popular Movements in the Time of Jesus. Harrisburg: Trinity Press International, 1999.
- Horsley, Richard A.: The Sicarii: Ancient Jewish “Terrorists”. The Journal of Religion. In: The Journal of Religion, 1979. 59.sz. köt. 4.sz.
- Kümmel, Werner Georg: The New Testament: The History of the Investigations of Its Problems. New York: Abingdon Press, 1972.
- NOVUM TESTAMENTUM GRAECE: Nestle E.- K. Aland. Stuttgart, Deutsche Bibelgesellschaft, 2012.
- Page, Nick: A leghosszabb hét. Budapest: Kelly Kiadó, 2010.
- Smith, Morton: Zealots and Sicarii, Their Origins and Relation In: The Harvard Theological Review, 1971. 64. sz.köt. 1.sz.
- Sigalit Ben-Zion: A Roadmaps to the heavens an anthropological study of hegemony among priests sages and laymen. Brighton: Academic Studies, 2009.
- Theissen, Gerd: The Gospels in Context: Social and Political History in the Synoptic Tradition. Edingburgh: T & T Clark, 1992.
- Viviano, Benedict: The High Priest’s servant’s ear - Mark 14:47 In: Re-vue Biblique, 1998. 96.köt. 1.sz.
- Zeitlin, Solomon. "Zealots and Sicarii." In: Journal of Biblical Literature, 1962. 81.köt. 4.sz.

Internetes források:

- <http://www.papyri.info/>
- <http://www.perseus.tufts.edu>
- <https://www.sefaria.org>
- <http://www.start.umd.edu>